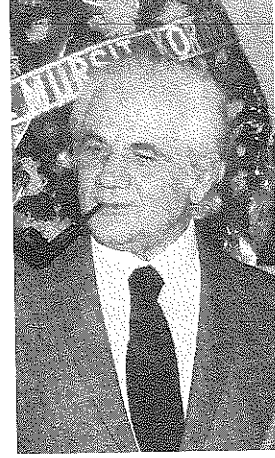

HOCAM PROF. DR. SÜLEYMAN VELİOĞLU'NUN YAŞAMI VE SANAT FELSEFESİ

(1 Mart 1927 - 30 Eylül 2001)

Derleyen: Prof. Dr. Sevgi OKTAY
İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu

Prof. Dr. Süleyman Velioğlu
"50 Yıl Hizmet Ödülü" töreninde

ÖZET

Manifatura tüccarı Şerif Velioğlu ile Cemile Velioğlu'nun oğlu olan Süleyman Velioğlu Kula'da doğmuştur.

1949-1953 yılları arasında Ressam Zeki Kocamemi'nin öğrencisi olmuştur.

1967 yılında, kişisel bir sanat anlayışı geliştirerek ressam Tangül Akakıncı ile birlikte "Akatünvel" sanat grubunu kurmuştur.

Yurtiçi ve yurt dışı sergilerde resimlerini sergilemiştir. Prof. Velioğlu'na, 12 Temmuz 1996'da Uluslararası Plastik Sanatlar Derneği tarafından "Türkiye'de Plastik Sanatlar" ortamının oluşması ve gelişmesinde gösterdiği katkı nedeni ile "50 yıl hizmet ödülü" verilmiştir.

Süleyman Velioğlu'nun ikinci uğraşı alanı Psikiyatri ve Sanatla Teşhis ve Tedavi-Creative Art Therapy'dir. Süleyman Velioğlu "Sanatla Teşhis ve Tedavi" yöntemini Türkiye'de ilk uygulayandır. Tüm bilimsel araştırmalarını "Sanatla Teşhis ve Tedavi" alanında yapan Prof. Dr. Süleyman Velioğlu'nun bir çok bilimsel çalışmasından başka, "Bir Şizofren Hastanın Sanat Ürünleri", "Prepsikotik Aşamadan Psikoza Şizofrenik Süreç", "Akıl Hastası ve Sanatçı" adlı kitapları yayınlanmıştır. Son kitabı, sanat felsefesini açıklayan "İnsan ve Yaratma Edimi" adlı kitabıdır(3).

Süleyman Veliöğlu, uzun yıllar çalışmalarının destekleyicisi olan eşi Prof. Dr. Perihan Veliöğlu ve bugün başarılı bir mimar olan oğlu Doç. Dr. Selim Veliöğlu ile eşi-benzeri olmayan bir birlikteliği ve ortaklığı sürdürebilmiş eşi bir İNSAN'dır.

SUMMARY

Süleyman Veliöğlu was the son of şerif Veliöğlu, a cloth-seller, and of Cemile Veliöğlu. He was born in Kula.

He worked with painter Zeki Kocamemi between 1949-1953. In 1967 he developed an original art conception and formed together with Tangül Akakıncı the artists group called "Akattınel". He has organized several exhibitions in Turkey and abroad. A reward had been given to him by "International Association of Plastic Arts" for contribution to plastic arts by him.

Süleyman Veliöğlu's second occupation is Psychiatry and "Creative Art Therapy"; he practices it in Turkey. Among many scientific studies of Prof. Dr. Süleyman Veliöğlu, whose main line of activity has been in the field of "Creative Art Therapy", the following were published: "Art Production of a Schizophrenic", "The Schizophrenic process from Pre-Psychotic stage to Psychosis", "The Mentally Ill and the Artist". The last book belong to him is "Man and The Act of Creation".

Süleyman Veliöğlu was married to Prof.Dr. Perihan Veliöğlu who has always supported him in his work. Now, their son Selim Veliöğlu is a successful Architect.

YAşAMI VE SANATI HAKKINDAKİ SÖYLEMİNDEN VE YAZILANLARDAN ALINTILAR

17. yüzyılda ön plana çıkan halı dokumacılığının beşiği olan şirin bir Ege kasabası Kula'da dünyaya gelen Prof. Dr. Süleyman Veliöğlu; baştan aşağı taştan oluşan sokakları çevreleyen avlulu evleri ile yeşilliği az, taşi bol bu kasabada ocukluluğunun en güzel anılarını bırakmış ve o günlerden gelen bir nostalji ile taş dokusuna karşi hep ilgi duymuştur(4).

Veliöğlu yaşam öyküsünü şöyle anlatır: "1946'da İstanbul Tıp Fakültesi'ne girdim. Aynı dönemde güzel sanatlar akademisi resim bölümüne misafir öğrenci olarak devam ettim. Daha sonraki yıllarda ünlü ressam Zeki Kocamemi'nin denetiminde özel çalışmalar yaptım. Tıbbiyeyi bitirdikten sonra, tıbbın bana yabancı olduğunu, aykırı bir disiplin olduğunu anladım. Ne var ki sadece resim yaparak yaşamak çok zordu. Hele o yıllarda ressam demek işi olmayan kişi demekti. Daha lise yıllarında psikolojiye, felsefeye büyük yakınlığım vardı. Uzmanlık alanı olarak psikiyatriyi seçtim ve İstanbul Tıp Fakül-

tesi Psikiyatri Kliniği'ne asistan olarak girdim. 1956 yılında bu klinikte, hocalarım Prof. Kazım Dağyolu ve Prof. İhsan Şükrü Aksel'in desteğiyle psikopatolojik sanat laboratuvarını kurdum. Bu, akıl hastalıklarının sanat yoluyla teşhis ve tedavisi demektir. İhtisasımı bu alanda yaptım. Doçentlik tezim ve profesörlük çalışmalarım da yine aynı alandaydı. Kurduğum laboratuvarı 38 yıl boyunca yönettim ve iki sene önce de emekli oldum. Bunca yıl psikiyatri uzman profesörü olarak hizmet ettim ama kendimi asla hekim olarak görmedim. 40 yıl boyunca hekimliği hep hobi olarak gördüm. Benim asıl varoluş nedenim tıp değil, sanattır... Tek uğraşım, tek savunma alanım, tek dayanak noktam sanat olmuştur hep"(4).

1971 yılında kendisinin "Çağdaş İnsan Varlığı" kuramına dayalı estetik bir anlayış ortaya koyan Süleyman Velioğlu, Ontoloji'ye dayalı bir estetik geliştirmiştir. Bu anlayış bağlamında da talebesi olan 8-10 ressamla ve Tangül Akakıncı ile AKATÜNVEL Sanat Topluluğunu kurmuştur. Velioğlu'nun şahsi sanat anlayışı ve kuramına uygun olarak yaptıkları çalışmalarını, Türkiye'nin bütün önemli şehirlerinde, Avrupa'da Basel'de, Zürih'te, Madrid'de, Amerika'da Newyork'da, Boston ve Philadelphia'da bireysel ve grup sergileri ile göstermişler; en son sergileri ise 2000 yılında Atatürk Kültür Merkezi'nde gerçekleşmiştir. Prof. Süleyman Velioğlu yaptığı çalışmalarını özetle şöyle anlatır(4):

"Sanat anlayışım temelde, öykünmeci eğilimlere ve bilinçsiz yönelişlere karşı duyulan tepkiden doğmuştur. Çalışmalarım genellikle kişilik özelliklerimi yansıtır. Yaşamımla ilintilidir, doğup büyüdüğüm ve kendimi tanıdığım yerin, Kula'nın etkisi çok büyüktür. Sanat anlayışım ise insan varlığı anlayışı ile temellenir. Bana göre insan, inorganik, organik, psişik kategorileri platformunda birey olarak dünyaya gelmekle beraber; bütünleşmek ve toplumsallaşmak zorunda olan; tarihsel, kültürel inançla siyasal ve ekonomik oluşum çizgisinde bulunan yaratma süreci ile donatılmış dinamik bir varoluştur. Bu saydığım kavramları figüratif üslupla yapıtlarımda ifade ederim."

Resimlerinin genel geçer zevklere hitap etmediğini, bu yüzden bir çok kişinin resimlerinden keyif duymadığını belirten Süleyman Velioğlu, 40 yıl boyunca içinde bulunduğu tıptan da sanatı adına olumsuz olarak yararlandığını belirtiyor. Tıbbın insan varlığını sadece beden ve ruh olarak gördüğünü ancak insan varlığının bunun çok ötesinde bir varoluş olduğunu ifade eden Velioğlu, bu fikre gösterdiği tepkinin, sanatında yararlı olduğunu belirtiyor. Ve sözlerini şöyle tamamlıyor(4):

"Tıbbı bu noktada 40 yıl boyunca bir hobi olarak gördüm. Bu öyle bir yaşantıdır ki, tıbbın içinde tıbbı karşı 40 yıl işkence ile geçmiştir. Küçücük

boyutumla, küçücük aklımla, koca tıbbi disiplinlere karşı durma savaşımı vermek dramatik bir yaşantı oluşturmuştur, ama bu dramı benden başka kimse farketmemiştir. Hayatımın hiçbir döneminde muayenehanem olmamıştır. Bir çok ünlü kişinin hekimliğini yapmama rağmen, kendimi hekim olarak na-mevcut bir insan olarak görüyorum Hekimler beni resim yapan adam olarak tanır- lar, ressamlar ise resim yapan doktor diye bilirler..."

Estetik anlayışı Ontolojik bir yapılanmaya dayanmakta, insan varlığı temel konu olarak belirlenmektedir. Onun görüşüne göre; insan inorganik, organik, psişik ve tinsel varlık kategorilerinden oluşmakta, mikrokozmetik ve makrokozmetik alan içinde bütünleşme gereksinimi ve zorluğu göstermektedir. Yani insan kendisiyle olduğu kadar başkaları ile ve tüm evrenle uyum içinde olmak durumundadır, oysa insanın başarıma gelişme eylemi "Ölüm" ile engellenmekte ve durmaktadır. Özetlemeye çalıştığımız bu görüşler doğrultusunda Akatümvel grubunun üyeleri kendilerine özgün bir plastik dil oluşturmuşlardır. Bu plastik dil kendi koşulları içinde oluşmakta ve açıklanmaktadır. Ancak bu dilin altındakiler sezgisel olarak kavranabilmektedir(1).

Yapıtların arka planında bulunan heterojen dünya varlığı çokluğu, insanın ise bu çokluk içinde mikrokozmetik alanı oluşturan bir küçük parça olduğunu göstermektedir. Yapıtların ilk kategorisini arkaik soyut biçimlerdeki görünüşler oluşturmakta, "Taş dokusu" "Nötr renk" ve "Dinginlik sadelik" olarak diğer irreal kategoriler izlemektedir(1).

Bu bağlamda Süleyman Velioğlu'nun (1932) resimlerine baktığımızda zamandan ve uzamdan bağımsız soyutlanmış arkaik bir biçim arayışı içinde yer alan figürlerle karşılaşmaktayız. Bu figür Ontolojik ilgi kaygusu ile oluşturulan bir biçim anlayışının ifadesidir. Arkaik nitelikler figürün en alt kategorisi olarak diğer varlık tabakalarının potansiyel gücünü sağlamaktadır. Figür böyle bir arkaik yapılanma ile tüm gerçek niteliklerinden soyutlanarak, kişisel özelliklerinden de arındırılmakta, sadece bir ifade olmaktadır. Figür Ontolojik varlık katmanlarından oluşmakla birlikte ölüm korkusu yaşamakta bu da ölüme karşı ölümsüzlük duygusu ile dengelenmektedir. Figürlerin taşlaşmış etki veren dokusu maddi inorganik varlığın simgesel bir ifadesi olarak belirlemekte, nötr renklerin kullanılmasıyla resimlerin çarpıcı, etkileyici gücünden uzak durma isteğiyle resmin amacının etkilemek, duygulandırmak yerine izleyiciyi düşündürmek olduğuna bağlanmaktadır. İnsanın fiziksel yapısı onun maddi varlığını, canlılığı organik varlığını, tüm psişik yaşamı, düşünsel etkinliği de tinsel varlığını oluşturmakta, resimlerdeki dördüncü kategori olarak değerlendirilen tinsellik açık ve net düşünsel mesajlar vermek yerine sadece sezgisel olarak algılanabilen bazı noktaları işaret etmektedir. İnsan bütünsellikten yok-

sun bir varlık olarak burada parçalanmışlığın ve çöküşün içindedir. Çünkü insan belli bir yaşam sürdürdükten sonra yok olmak zorundadır, ölümlüdür. Bundan duyulan korku tüm gerçek yaşamı en derinden etkileyen duygudur. Ölüm insan varlığının bütünlüğünü ve yapısallığını dağıtmaktadır(1).

Prof. Dr. Süleyman Velioglu, evinde Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu Öğretim Üyeleri ile...

KAYNAKLAR

1. Ersoy, A.: Günümüz Türk Resim Sanatı (1950'den 2000'e). Bilim Sanat Galerisi, İstanbul, (1998).
2. Özsezgin, K.: Türk Plastik Sanatları - Ansiklopedik Sözlük. Yapı Kredi Yayınları.
3. Tunalı, İ.: Sanat Ontolojisi Temelinde Yeni Bir Resim Anlayışı, Tanak Sanat Galerisi Yayını, İstanbul, (1983).
4. Steteskoptan gelen sanat, V.İ.P. Seçkinlerin ve Seçilenlerin Yaşamı, Sayı 45, s.239, Ekim, (1998).